

Vårt att veta om egenkontrollprogram

Du som tänker sälja tobaksfria nikotinprodukter till konsumenter ska själv kontrollera att försäljningen i din butik följer bestämmelserna i Lag om tobaksfria nikotinprodukter (2022:1257). För att säkerställa att bestämmelserna kommer att följas ska du dokumentera kontrollen av verksamheten i ett egenkontrollprogram som är anpassat för din verksamhet. Det är näringsidkaren, det vill säga du som äger verksamheten, som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram. Programmet bör bland annat beskriva hur personalen ska få information om lagens bestämmelser och vilka rutiner ska följas när det gäller att sälja tobaksfria nikotinprodukter.

Ett egenkontrollprogram fungerar som ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen och är ett viktigt underlag för kommunen vid tillsyn. Om du inte följer lagens bestämmelser kan kommunen ge dig försäljningsförbud eller en varning. Det gäller också om du inte har ett egenkontrollprogram. När du anmäler försäljning av tobaksfria nikotinprodukter till kommunen ska du samtidigt bifoga en kopia av ditt egenkontrollprogram.

Försäljningsställe

Namn på försäljningsstället		Antal anställda
Adress	Postnummer	Ort
Kontaktperson	Telefon	E-post

Ägare

Firmanamn (AB, HB, enskild firma etc.)	Organisationsnummer
--	---------------------

Nedan följer ett förslag på vad ett egenkontrollprogram för försäljning av tobaksfria nikotinprodukter kan innehålla. Hjälptexten under rubrikerna beskriver lagens försäljningsregler och kryssrutorna är förslag på rutiner som kan vara ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen. Det finns också tips på information som inte är försäljningsregler men som kan vara bra att känna till och en hjälp för dig och din personal.

Åldersgräns och ålderskontroll

Den som säljer tobaksfria nikotinprodukter ska vara säker på att kunden har fyllt 18 år. Personen som säljer eller lämnar ut varan, exempelvis i kassan, är personligen ansvarig för att ingen under 18 år får köpa tobaksfria nikotinprodukter. Det betyder att den som säljer till någon som inte har fyllt 18 år kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Om kassapersonalen är osäker på kundens ålder ska de begära legitimation.

Det kan vara svårt enbart genom utseende bedöma en ung persons ålder. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får tobaksfria nikotinprodukter inte säljas. Varan får inte heller lämnas ut om det finns särskild anledning att tro att den kommer att lämnas till någon som inte har fyllt 18 år.

På försäljningsstället ska det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information till kunderna om förbudet att sälja eller lämna ut produkter till den som inte har fyllt 18 år. Skyltar och dekaler kan till exempel placeras vid kassan, vid hyllan där varorna är placerade, på entrédörren och skyltfönster.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

☐ Om vi är osäkra på om kunden har fyllt 18 frågar vi efter legitimation.
☐ Vi kontrollerar kundens ålder via födelsedata på legitimation.
☐ En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen.
☐ Vi rekommenderar personalen att begära legitimation av alla kunder som ser ut att vara under _____år.
☐ Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år nekar vi köp.
☐ Om kunden inte visar legitimation på begäran nekar vi köp.
☐ Om personalen misstänker att en tobaksvara är avsedd för någon som är under 18 år så nekar vi köp.
☐ Om kunden är påstridig så tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
☐ Annat:

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljning sker i webbutik?

☐ Vi säljer inte tobaksfria nikotinprodukter i webbutik.
☐ Vid köp från vår webbutik kontrolleras åldern via bankkort eller liknande.
☐ Annat:

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

--

På vilket sätt hanterar ni problematiska situationer, exempelvis om kunden inte kan visa någon legitimation?

☐ Vi informerar personalen om risker som kan uppstå i samband med försäljning av tobaksfria nikotinprodukter och ger förslag på hur dessa kan hanteras.
☐ Vi utbildar personalen i konflikthantering som inkluderar information om åldersgräns och ålderskontroll.
☐ Annat:

Utbildning och information till personal

En näringsidkare som säljer tobaksfria nikotinprodukter ska se till att personalen har den kunskap som behövs kring försäljningen. Det är näringsidkarens ansvar att bestämmelserna följs men kassapersonalen har också ett eget ansvar vid försäljningen. Det är därför viktigt att all personal som arbetar i kassan och lämnar ut tobaksfria nikotinprodukter känner till sitt personliga straffansvar i samband med försäljningen.

På vilket sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll, deras personliga straffansvar och övriga bestämmelser vid försäljning av tobaksfria nikotinprodukter?

☐ Vid anställning av ny personal.
☐ Personalmöten.
☐ Intern utbildning.
☐ Extern utbildning.
☐ Informations- och utbildningsmaterial.
☐ Annat:

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och om övriga bestämmelser vid försäljning av tobaksfria nikotinprodukter?

☐ Vid anställning av ny personal.
☐ Minst en gång per år.
☐ Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information och utbildning till personalen (se bilaga 2).
☐ Annat:

Särskilt stöd till ung personal

Det finns inget ålderskrav för den som står i kassan och säljer tobaksfria nikotinprodukter till kunder. Däremot måste kassapersonalen vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja varorna till den som inte är 18 år. I många fall är detta svårt för ung personal.

Vilket särskilt stöd ger ni till ung personal för att hantera svåra situationer i samband med försäljning av tobaksfria nikotinprodukter?

☐ Ung personal kan få stöd från erfaren personal under hela arbetstiden.
☐ Ung personal får extra utbildning och stöd för att hantera svåra situationer.
☐ Annat:

Information om kontrollköp

Kommunen har rätt att göra kontrollköp för att testa om försäljningsställen har bra rutiner för sina ålderskontroller. Det innebär att en person som har fyllt 18 år och ser ung ut testar om det går att handla tobaksfria nikotinprodukter utan att visa legitimation. Syftet är att förbättra rutinerna för ålderskontroll.

Kom ihåg att informera din personal om att ert försäljningsställe kan få besök av någon som gör ett kontrollköp!

Avvikelser

Du ska ha kontroll över din försäljning och även se till att din personal följer bestämmelserna. Det är viktigt att du åtgärdar brister som kan uppstå. Om bestämmelserna i lagen inte följs kan kommunen ge dig försäljningsförbud eller varning.

Som ett stöd för dig själv kan du dokumentera vilka åtgärder du gjort, om en brist uppstår. Då blir det också lättare för dig att följa upp om bristen har rättats till.

Vilka åtgärder tas om det uppstår brister, såsom att bestämmelser i lagen eller att egenkontrollprogrammet inte följs?

☐ Personalen får en genomgång av försäljningsbestämmelserna.
☐ Vi tar kontakt med kommunen för att få informationsmaterial.
☐ Erfaren personal får särskilt ansvar för försäljning av tobaksfria nikotinprodukter.
☐ Försäljning av tobaksfria nikotinprodukter begränsas till vissa tider på dygnet.
☐ Annan åtgärd:

Underteckna här

Ort och datum
Underskrift av behörig firmatecknare
Namnförtydligande

